

การศึกษาความพร้อมในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของบุคลากร
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์
A Study of the Operational Readiness of Local Administrative Organization
Personnel for Disaster Prevention and Mitigation in Chon Daen District,
Phetchabun Province

ประมวล เวชกามา¹ โดมธราดล อนันตสาน² สมพิศ สายบุญขึ้น³ และกฤษฎากรณ์ ยุงทอง⁴
^{1, 2, 3, 4}หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
Pramuan Wechakama¹ Domtharadol Anantasan² Sompit Saibunchun³
Kritsadakon Yoongtong⁴
^{1, 2, 3, 4}Public Administration, Phetchabun Rajabhat University
M.kangkok@gmail.com

รับบทความ : 8 ตุลาคม 2568 แก้ไขบทความ : 26 พฤศจิกายน 2568 ตอบรับบทความ : 9 ธันวาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับความพร้อมในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ และ 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ เก็บข้อมูลจากประชากร คือ พนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในอำเภอชนแดน จำนวน 79 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสรุปความจากคำถามปลายเปิด

ผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้ง 4 ด้าน พบว่า การปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีระดับการปฏิบัติงานสูงสุด คือ ด้านการตรวจสอบการปฏิบัติงานรองลงมา คือ ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน ถัดมาคือ ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้จริง และน้อยที่สุด คือ ด้านการประสานงานกับชุมชน ตามลำดับ ปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยคือ มีชุดป้องกัน (PPE) หรืออุปกรณ์สื่อสารที่มีอายุการใช้งานยาวนาน ขาดการบำรุงรักษา บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยี รวมถึงงบประมาณไม่เพียงพอครอบคลุมรายจ่ายจำเป็นในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ความพร้อมในการปฏิบัติงาน

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

² อาจารย์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

³ อาจารย์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

⁴ อาจารย์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Abstract

This research aimed to: 1) study the level of disaster prevention and mitigation (DPM) operations among Local Administrative Organizations (LAOs) in Chon Daen District, Phetchabun Province; and 2) examine the problems and obstacles encountered during these DPM operations. Data were collected from 79 DPM personnel in Chon Daen District using a questionnaire as the main research instrument. The statistics employed were frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis for open-ended questions.

The research findings revealed that, across four aspects of DPM operations, the LAOs in Chon Daen District reported the highest level of performance in Operational Monitoring and Inspection, followed by Operational Planning. The level of performance concerning the Actual Implementation of Technology was third, and the lowest was Coordination with the Community, respectively. Key problems and obstacles identified in DPM operations included: the use of outdated Personal Protective Equipment (PPE) and communication devices that lack regular maintenance; a lack of knowledge and understanding among personnel regarding the use of technology; and insufficient budget to cover essential operational expenses.

Keywords: Disaster Prevention and Mitigation, Local Administrative Organization, Operational Readiness

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ทำให้เห็นชัดว่าแนวโน้มสถานการณ์ภัยธรรมชาติจะมีความรุนแรงมากขึ้นและถือเป็นภัยร้ายแรงที่จะคุกคามต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและของประเทศได้นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ภัยธรรมชาติยังส่งผลกระทบต่อทิศทางการพัฒนาประเทศในอนาคตอีกด้วย และผลพวงที่เกิดขึ้นจากการจัดการภัยธรรมชาติประเทศหนึ่งยังมีผลกระทบต่อประเทศเพื่อนบ้านและประเทศอื่น ๆ ได้ด้วยเช่นกัน ดังนั้น เมื่อทบทวนผลการปฏิบัติด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระยะที่ผ่านมาได้สะท้อนปัญหาและความท้าทายต่อการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างกระบวนการและองค์ความรู้ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบการป้องกันการเตรียมความพร้อมและการสร้างภูมิคุ้มกันในการจัดการภัยธรรมชาติของประเทศให้เข้มแข็งภายใต้หลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” อันประกอบด้วยความรู้มีเหตุผลและความพอประมาณในการจัดการภัยธรรมชาติรวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีต่อการรับรู้ปรับตัวกับผลกระทบและความเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยความรู้และคุณธรรมในการจัดการภัยธรรมชาติที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างยั่งยืน (โกศล สอดส่อง, 2565)

สถานการณ์และแนวโน้มภัยธรรมชาติของโลกและประเทศกำลังเผชิญกับปัญหาที่มีลักษณะเชื่อมโยงซับซ้อน ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินในวงกว้างและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทำให้เกิดภาวะลมฟ้าอากาศแปรปรวน ระดับน้ำทะเลของโลกรู้สึกขึ้น เกิดภาวะแล้งจัด พายุหมุน การกัดเซาะชายฝั่งทะเลอุทกภัยขนาดใหญ่ ดินโคลนถล่ม น้ำป่าไหลหลาก โรคระบาด รวมทั้งการเกิดภัยธรรมชาติขนาดใหญ่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีภัยที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ อาทิ แผ่นดินไหว สึนามิ ไฟป่าและหมอกควัน ซึ่งล้วนเป็นภัยธรรมชาติ

ที่จะต้องเผชิญในปัจจุบันและมีแนวโน้มมากขึ้นในอนาคต อันส่งผลกระทบต่อทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (ปริชาติ บุตรนิน และคณะ, 2565) ปัจจุบันประเทศไทยเผชิญกับสาธารณภัยหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย ภัยแล้ง หรืออุบัติเหตุจากการคมนาคม ซึ่งก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิต ทรัพย์สิน และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจึงเป็นภารกิจสำคัญที่หน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนและสามารถให้ความช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็ว

อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดสาธารณภัยหลายประเภท ทั้งน้ำท่วม ดินถล่ม และไฟป่า ทำให้การเตรียมความพร้อมของบุคลากรด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีความสำคัญยิ่ง ความพร้อมดังกล่าวครอบคลุมถึงความรู้ ความสามารถ ทักษะ อุปกรณ์ เครื่องมือ และการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หากบุคลากรมีความพร้อมอย่างเพียงพอ จะสามารถดำเนินการป้องกัน ควบคุมความเสียหาย ตลอดจนฟื้นฟูเยียวยาผู้ประสบภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลาที่ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติยังพบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เช่น ขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้าน งบประมาณไม่เพียงพอ อุปกรณ์ไม่ทันสมัย ขาดการฝึกอบรม และซักซ้อมแผนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงยังขาดงานวิจัยที่ประเมิน “ความพร้อมเชิงระบบ” (Systemic Operational Readiness) ในบริบทของอำเภอชนแดน โดยเฉพาะการบูรณาการด้านเทคโนโลยี ทักษะ และการประสานงานในระยะต่าง ๆ ของวงจรการจัดการภัยพิบัติ ซึ่งอาจทำให้การปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ดังนั้น การศึกษาความพร้อมในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ จึงมีความสำคัญ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรให้มีความพร้อมรองรับสาธารณภัยได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความพร้อมในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์

สมมติฐาน

ระดับความพร้อมในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษความพร้อมในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีตัวแปรทั้ง 4 ด้าน ทำหน้าที่เป็นดัชนีชี้วัดที่ครอบคลุม ทั้งมิติของ คน เงิน/งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์/เทคโนโลยี และการจัดการ ตามทฤษฎีการบริหาร

ทรัพยากร ซึ่งเมื่อผนวกเข้าด้วยกันจึงสะท้อนภาพรวมของความพร้อมในการปฏิบัติงานที่สมบูรณ์ ตั้งแต่ระยะก่อนเกิดภัย (วางแผน/ชุมชน) ระหว่างเกิดภัย (เทคโนโลยี/ตรวจสอบ) ไปจนถึงหลังเกิดภัย (ตรวจสอบ/ประเมินผล) ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน (ภาณุวัฒน์ หนองคาย และรัฐบุรุษ คุ่มทรัพย์, 2567) 2) ด้านการตรวจสอบการปฏิบัติงาน (ปิยะพันธ์ ใบเงิน, 2562) 3) ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้จริง (ธวัช เวียงศรี และคณะ, 2567) 4) ด้านการประสานงานกับชุมชน (ปิยะพันธ์ ใบเงิน, 2562)

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย นิยามการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หมายถึง การปฏิบัติงานด้านการป้องกัน หรือการระงับภัยโดยทำให้ภัยสงบลงโดยเร็ว หรือลดอันตรายให้น้อยลง และช่วยทำให้ความยากลำบาก ภัยพิบัติ และความเดือดร้อนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นลดน้อยลงหรือหมดไป รวมถึงความหมายของสาธารณภัย ได้แก่ อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาด ในมนุษย์ สัตว์ หรือพืช ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อบุคคล สาธารณชน ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ (พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550) และศึกษาเกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติของประเทศไทย ภายใต้แผนยุทธศาสตร์กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2565 - 2570 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาระบบบริหารจัดการสาธารณภัยที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้พัฒนาระบบบริหารจัดการสาธารณภัย และยุทธศาสตร์ที่ 3 การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้หน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ ใช้เป็นกรอบทิศทางในการดำเนินภารกิจของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2565) ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับ ระยะของการเกิดสาธารณภัยธรรมชาติ (Organizational Resilience, University of Nevada, Reno, (n.d.) แสดงภาพรวมของการจัดการภาวะฉุกเฉิน ภายใต้หัวข้อ ความยืดหยุ่นขององค์กร ได้แก่ 1) การป้องกัน (Prevention) ซึ่งมุ่งเน้นการยับยั้งไม่ให้เกิดภัยอันตรายเกิดขึ้น หรือการลดความเสี่ยงด้วยแผนการอพยพที่ดี 2) การบรรเทา (Mitigation) ซึ่งหมายถึง ความพยายามในการลดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินจากผลกระทบของภัยพิบัติที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ 3) ความพร้อม (Preparedness) เป็นวงจรที่ต่อเนื่องของการฝึกอบรมและการวางแผนเพื่อตอบสนองต่อทุกภัยอันตราย 4) การตอบสนอง (Response) คือ การดำเนินการทันทีเพื่อช่วยชีวิต ลดความสูญเสียทางเศรษฐกิจ และบรรเทาความทุกข์ทรมาน โดยใช้ระบบบัญชาการเหตุการณ์ (Incident Command System) และสุดท้ายคือ 5) การฟื้นฟู (Recovery) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เริ่มขึ้นหลังภัยคุกคามชีวิตสงบลง เพื่อฟื้นฟูการทำงานที่สำคัญของชุมชนและคืนพื้นที่ให้กลับสู่สภาวะปกติ

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากงานวิจัยที่มีการประเมินระดับการปฏิบัติงานและประสิทธิผลในพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งให้ผลลัพธ์ที่แตกต่างกันไป ภาณุวัฒน์ หนองคายและรัฐบุรุษ คุ่มทรัพย์ (2567) ศึกษาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครฯ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แต่ด้านการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ในขณะที่ ปิยะพันธ์ ใบเงิน (2562) พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ เจริญชัย บุญธรรม และอลงกรณ์ อรรคแสง (2564) ที่ศึกษาในมุมมองของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งพบว่าทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานและ

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานต่างอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตาม ยังมีผลการศึกษาอีกส่วนหนึ่งที่ชี้ว่าการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง เช่น งานของ จิรนนท์ พุทธิ และจำลอง โพธิ์บุญ (2561) ที่ศึกษาภาพรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ พบว่าผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ โกศล สอดส่อง (2565) ที่พบว่าการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลนาคำไฮ จังหวัดหนองบัวลำภู อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด นอกจากระดับการปฏิบัติงานแล้ว ยังมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลและความสัมพันธ์เชิงเหตุผล โดย ปิยะพันธ์ ใบเงิน (2562) พบว่าปัจจัยด้านนโยบาย งบประมาณ บุคลากร การมีส่วนร่วมของประชาชน และการสื่อสารมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วน จิรนนท์ พุทธิ และจำลอง โพธิ์บุญ (2561) พบว่า ปัจจัยด้านเครื่องมือ ยานพาหนะ การจัดกิจกรรม และการทบทวนแผน มีผลต่อความพึงพอใจและความรู้ความเข้าใจของประชาชน เจริญชัย บุญธรรมและอลงกรณ์ อรรคแสง (2564) ยืนยันว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในระดับสูง รวมถึงงานวิจัยที่มุ่งเน้นศึกษาเฉพาะประเด็น เช่น เฉลิมพล นุชอุดม (2568) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา และ ปรีชาดี บุตรนิน และคณะ (2568) ได้ศึกษากระบวนการดำเนินงานในเชิงคุณภาพ พบว่าเป็นกระบวนการที่ต้องระบุและประเมินความเสี่ยง พัฒนาแนวทางจัดการ และนำไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบโดยมีการบูรณาการระหว่างแผนงาน บุคลากร และเทคโนโลยี เพื่อสร้างความปลอดภัยให้แก่ชุมชน

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการสำรวจข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลดงขุย 6 คน องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม 7 คน องค์การบริหารส่วนตำบลพุทธรบาท 5 คน องค์การบริหารส่วนตำบลชนแดน 10 คน องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกล้วย 15 คน องค์การบริหารส่วนตำบลตะกุด 6 คน องค์การบริหารส่วนตำบลซับพุทรา 8 คน องค์การบริหารส่วนตำบลลาดแค 6 คน เทศบาลตำบลดงขุย 6 คน เทศบาลตำบลท่าข้าม 3 คน เทศบาลตำบลชนแดน 3 คน และเทศบาลตำบลลาดลาย 4 คน รวมทั้งสิ้น 79 คน

เครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามปลายปิดชนิดเลือกตอบ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ประสบการณ์การทำงาน

ส่วนที่ 2 แบบข้อคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน 2) ด้านการตรวจสอบการปฏิบัติงาน 3) ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้จริง 4) ด้านการประสานงานกับชุมชน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ดังนี้

ระดับคะแนน 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ระดับคะแนน 4 หมายถึง ระดับมาก

ระดับคะแนน 3 หมายถึง ระดับปานกลาง

ระดับคะแนน 2 หมายถึง ระดับน้อย

ระดับคะแนน 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questions) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ปัญหาและข้อเสนอแนะที่มีต่อการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

วิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดขอบเขต คำถามให้ครอบคลุมโดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดขอบเขต คำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์และสอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา
3. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขปรับปรุง เพื่อความเหมาะสมและถูกต้องของแบบสอบถาม
4. นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ความถูกต้องของรูปแบบแบบสอบถาม และการใช้ภาษา เพื่อความถูกต้องตามหลักวิชาการและเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Analysis) จากการใช้เทคนิค IOC (Item Objective Congruence Index) หรือดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (สุวิมล ติรภานนท์, 2543) โดยผ่านความเห็นชอบจากที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ราย ได้แก่ นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการบริหารงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และผู้เชี่ยวชาญผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย ซึ่งจากการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อ พบว่า ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่าได้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์อยู่ที่ 0.96

จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item-Total Correlation) แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ออกหนังสือถึงท้องถิ่นอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเข้าพื้นที่เพื่อชี้แจงข้อมูล ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัย จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 12 แห่ง และดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองจนครบถ้วน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ประกอบด้วย

1. การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. การหาค่าเฉลี่ยมัธยฐานเลขคณิต (Mean)
3. การหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ผู้ศึกษากำหนดเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ดังนี้

การแปลผลคะแนน ระดับการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามจะนำมาจัดระดับเกณฑ์การแปลผล โดยนำค่าคะแนนมาพิจารณาตามเกณฑ์ช่วงคะแนนได้ 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับความพร้อมมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับความพร้อมมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับความพร้อมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับความพร้อมน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับความพร้อมน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 69.62 ส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 36.71 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 53.16 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 59.49 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 6-10 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 34.18

การปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ อธิบายดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์

การปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพร้อม
1. ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน	4.33	0.62	มากที่สุด
2. ด้านการตรวจสอบการปฏิบัติงาน	4.39	0.58	มากที่สุด
3. ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้จริง	4.32	0.56	มากที่สุด
4. ด้านการประสานงานกับชุมชน	4.29	0.60	มากที่สุด
รวม	4.33	0.60	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 การปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ มีระดับความคิดเห็นทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.60) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการตรวจสอบการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.58) รองลงมาคือ ด้านการวางแผนการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.62) ถัดมาคือด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้จริง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.56) และด้านการประสานงานกับชุมชนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.60) ตามลำดับ

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระดับความพร้อมในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของบุคลากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการวางแผนการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

ด้านการวางแผนการปฏิบัติของหน่วยงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพร้อม
1. หน่วยงานของท่านมีแผนงานรับมือสาธารณภัยอย่างเป็นระบบ	4.49	0.59	มากที่สุด
2. หน่วยงานของท่านมีการวางแผนการฝึกอบรม และซักซ้อมการปฏิบัติงานเป็นประจำ	4.27	0.65	มากที่สุด
3. หน่วยงานของท่านมีการประเมินความเสี่ยงของภัยพิบัติในพื้นที่	4.32	0.56	มากที่สุด
4. หน่วยงานของท่านมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือหน่วยงานอื่น	4.29	0.62	มากที่สุด
5. ความพร้อมด้านบุคลากรและงบประมาณในการดำเนินแผน	4.27	0.65	มากที่สุด
รวม	4.33	0.59	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการวางแผนการปฏิบัติงานของหน่วยงาน พบว่า ในภาพรวมมีระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณารายข้อจากมากไปหาน้อย พบว่า มากที่สุด คือ หน่วยงานของท่านมีแผนงานรับมือสาธารณภัยอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.59) รองลงมา คือ หน่วยงานของท่านมีการประเมินความเสี่ยงของภัยพิบัติในพื้นที่ ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.56) ถัดมาคือ หน่วยงานของท่านมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในการจัดทำแผน (โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน) ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.62) และน้อยที่สุด คือ หน่วยงานของท่านมีการวางแผนการฝึกอบรม และซักซ้อมการปฏิบัติงานเป็นประจำ และความพร้อมด้านบุคลากรและงบประมาณในการดำเนินแผน มีค่าเท่ากัน ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.65) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการตรวจสอบการปฏิบัติงาน

ด้านการตรวจสอบการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพร้อม
1. หน่วยงานของท่านมีการตอบสนองต่อเหตุสาธารณภัยอย่างรวดเร็ว	4.49	0.59	มากที่สุด
2. หน่วยงานของท่านมีการติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ	4.32	0.56	มากที่สุด
3. หน่วยงานของท่านมีการรายงานและสรุปผลการปฏิบัติงานหลังเกิดเหตุเสมอ	4.43	0.59	มากที่สุด
4. หน่วยงานของท่านมีการประชุมเพื่อทบทวนแก้ไขปัญหาและอุปสรรคหลังเกิดเหตุเสมอ	4.32	0.56	มากที่สุด
รวม	4.39	0.58	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการตรวจสอบการปฏิบัติงาน พบว่า ในภาพรวมมีระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณารายข้อจากมากไปหาน้อย พบว่า มากที่สุด คือ หน่วยงานของท่านมีการตอบสนองต่อเหตุสาธารณภัยอย่างรวดเร็ว ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.59) รองลงมา คือ หน่วยงานของท่านมีการรายงานและสรุปผลการปฏิบัติงานหลังเกิดเหตุเสมอ ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.59) และน้อยที่สุด คือ หน่วยงานของท่านมีการติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และหน่วยงานของท่านมีการประชุมเพื่อทบทวนแก้ไขปัญหาและอุปสรรคหลังเกิดเหตุเสมอ มีค่าเท่ากัน ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.56) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้จริง

ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้จริง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพร้อม
1. หน่วยงานของท่านมีการใช้เทคโนโลยีในการแจ้งเตือนภัยในพื้นที่	4.32	0.56	มากที่สุด
2. หน่วยงานของท่านมีการใช้แอปพลิเคชันหรืออุปกรณ์ทันสมัยในงาน	4.32	0.56	มากที่สุด
3. หน่วยงานของท่านมีการอบรมบุคลากรให้ใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ	4.33	0.54	มากที่สุด
4. หน่วยงานของท่านมีการตรวจสอบความพร้อมของเทคโนโลยีที่ใช้ในการปฏิบัติงานและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ	4.32	0.56	มากที่สุด
5. เทคโนโลยีที่หน่วยงานของท่านใช้มีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น	4.33	0.54	มากที่สุด
รวม	4.32	0.56	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้จริง พบว่า ในภาพรวม มีระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณารายข้อจากมากไปหาน้อย พบว่า มากที่สุด คือ หน่วยงานของท่านมีการอบรมบุคลากรให้ใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ และเทคโนโลยีที่หน่วยงานของท่านใช้มีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น มีค่าเท่ากัน ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.54) และน้อยที่สุด คือ หน่วยงานของท่านมีการใช้เทคโนโลยีในการแจ้งเตือนภัยในพื้นที่ หน่วยงานของท่านมีการใช้แอปพลิเคชันหรืออุปกรณ์ทันสมัยในงาน และหน่วยงานของท่านมีการตรวจสอบความพร้อมของเทคโนโลยีที่ใช้ในการปฏิบัติงานและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเท่ากัน ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.56) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการประสานงานกับชุมชน

ด้านการประสานงานกับชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพร้อม
1. หน่วยงานของท่านมีการสื่อสารข้อมูลสาธารณภัยกับชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ	4.32	0.56	มากที่สุด
2. หน่วยงานของท่านมีการสร้างเครือข่ายร่วมกับผู้นำท้องถิ่น	4.32	0.56	มากที่สุด
3. หน่วยงานของท่านมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในวางแผนการปฏิบัติงาน (โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน)	4.27	0.63	มากที่สุด
4. หน่วยงานของท่านมีการฝึกอบรมหรือให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันสาธารณภัย	4.28	0.61	มากที่สุด
5. หน่วยงานของท่านมีการการจัดเวทีพบปะหรือรับฟังความเห็นจากชุมชน	4.27	0.63	มากที่สุด
รวม	4.29	0.60	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการประสานงานกับชุมชน พบว่า ภาพรวม มีระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณารายข้อจากมากไปหาน้อย พบว่า มากที่สุด คือ หน่วยงานของท่านมีการสื่อสารข้อมูลสาธารณภัยกับชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ และหน่วยงานของท่านมีการสร้างเครือข่ายร่วมกับผู้นำท้องถิ่น มีค่าเท่ากัน ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.56) รองลงมา คือ หน่วยงานของท่านมีการฝึกอบรมหรือให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันสาธารณภัย ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.61) และน้อยที่สุด คือ หน่วยงานของท่านมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในวางแผนการปฏิบัติงาน (โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน) และหน่วยงานของท่านมีการการจัดเวทีพบปะหรือรับฟังความเห็นจากชุมชน มีค่าเท่ากัน ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.63)

ปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ สรุปได้ ดังนี้

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ มีชุดป้องกัน (PPE) หรืออุปกรณ์สื่อสารที่มีอายุการใช้งานยาวนาน บางชิ้นชำรุดขาดการบำรุงรักษา หรือไม่ทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

2) บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยี จึงเป็นสาเหตุทำให้ความพร้อมในการตอบโต้ฉุกเฉินลดลง ไม่สามารถควบคุมเหตุการณ์ได้เต็มที่ ทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น

3) เจ้าหน้าที่ขาดทักษะการใช้เครื่องมือสื่อสาร ระบบสารสนเทศฉุกเฉิน (เช่น ระบบ GIS แอปพลิเคชัน แจ้งเหตุ) หรืออุปกรณ์ที่ทันสมัย (เช่น drone เครื่องตรวจวัดคุณภาพอากาศ) เป็นสาเหตุทำให้เทคโนโลยีที่มีอยู่ถูกใช้งานไม่เต็มศักยภาพหรือใช้งานผิดวิธี ทำให้ข้อมูล/การสื่อสารคลาดเคลื่อน

4) งบประมาณประจำปีที่ได้รับจากส่วนราชการและงบกลางไม่ครอบคลุมรายจ่ายจำเป็น เช่น ค่าซ่อมบำรุง ค่าวัสดุสิ้นเปลือง ค่าจัดอบรม ค่าตอบแทนอาสาสมัคร เป็นต้น เป็นเหตุทำให้แผนป้องกัน/บรรเทาไม่สามารถขยายหรือพัฒนาตามความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นได้

อภิปราย

การปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ในภาพรวมการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะพันธ์ ใบเงิน (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ โดยรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด และมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย และด้านการสงเคราะห์ผู้ประสบภัย ตามลำดับ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1. ด้านการตรวจสอบการปฏิบัติงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเพราะว่าหน่วยงานมีแผนงานรับมือสาธารณภัยอย่างเป็นระบบ มีการประเมินความเสี่ยงของภัยพิบัติในพื้นที่ มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในการจัดทำแผน (โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน) มีการวางแผนการฝึกซ้อมและการปฏิบัติงานเป็นประจำ และมีความพร้อมด้านบุคลากรและงบประมาณในการดำเนินแผน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะพันธ์ ใบเงิน (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ด้านการตรวจสอบการปฏิบัติงานในภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุดเรียงลำดับ ดังนี้ มีการตรวจตราสอดส่องสถานที่ที่ไม่ปลอดภัยเสี่ยงต่อการเกิดสาธารณภัย มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการแจ้งเตือนภัยเพื่อป้องกันและเตรียมพร้อมก่อนเกิดสาธารณภัย มีการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาธารณภัยให้กับประชาชนในชุมชน และมีการฝึกซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยประจำปี ส่วนลำดับสุดท้ายมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก คือ การระงับเหตุสาธารณภัยการช่วยเหลือผู้ตกอยู่ในอันตรายผู้อพยพและผู้ประสบภัยสามารถทำได้ทันทั่วถึง

2. ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเพราะหน่วยงานมีการตอบสนองต่อเหตุสาธารณภัยอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการรายงาน การติดตามผล สรุปผลการปฏิบัติงานหลังเกิดเหตุเสมอ และมีการประชุมเพื่อทบทวนแก้ไขปัญหาลูกและอุปสรรคหลังเกิดเหตุเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภานุวัฒน์ หนองคาย และรัฐบุรุษ คุ่มทรัพย์ (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี พบว่า การปฏิบัติงานของอาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การวางแผน การปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนรองลงมา คือ การลงมือปฏิบัติงาน การตรวจสอบการปฏิบัติงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน

3. ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้จริง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเพราะหน่วยงานมีการอบรมบุคลากร ให้ใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ เทคโนโลยีที่ใช้มีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น มีการใช้ แอปพลิเคชันหรืออุปกรณ์ทันสมัยในงาน มีการใช้เทคโนโลยีในการแจ้งเตือนภัยในพื้นที่ และมีการตรวจสอบ ความพร้อมของเทคโนโลยีที่ใช้ในการการปฏิบัติงานและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของธวัช เวียงศรี และคณะ (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่องการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงาน การปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร พบว่า การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงาน การปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1. สมรรถนะของตนเองเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ 2. การใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์ 3. การรับรู้ต่อการควบคุมจากภายนอกด้านความปลอดภัยที่รับรู้ได้ 4. ความรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน 5. ความปลอดภัยต่อการใช้คอมพิวเตอร์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ 6. ความกังวลต่อคอมพิวเตอร์มีค่าเฉลี่ย ในระดับปานกลาง

4. ด้านการประสานงานกับชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเพราะหน่วยงานมีการสื่อสารข้อมูล สาธารณภัยกับชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ มีการสร้างเครือข่ายร่วมกับผู้นำท้องถิ่น มีการฝึกอบรมหรือให้ความรู้ แก่ประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันสาธารณภัย มีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในวางแผนการปฏิบัติงาน (โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน) และมีการการจัดเวทีพบปะหรือรับฟังความเห็นจากชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะพันธ์ ใบเงิน (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การ บริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับดังนี้ ประชาชนมีส่วนร่วม ในการซ่อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ ประชาชนมีส่วนร่วม ในการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ในการช่วยเหลือ ผู้ประสบภัย ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหาร ส่วนตำบลหินเหล็กไฟ ประชาชนมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ประสบภัยข้อมูลความเสียหายเบื้องต้นและ แจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟทราบ

จากการสังเคราะห์ปัญหาและข้อจำกัดที่พบในการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการพัฒนาเชิงระบบ ผ่าน “โมเดล 3S” ซึ่งมุ่งเน้นการปิดช่องว่างทางทรัพยากรและยกระดับประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในอำเภอชนแดน โดยเริ่มต้นจากรากฐานสำคัญคือ 1. Smart People & Tools (ความฉลาดรู้ด้านคน และเครื่องมือ) ที่มุ่งแก้ปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างบุคลากร (Man) กับเทคโนโลยี (Material) โดยเสนอให้ ปรับเปลี่ยนกระบวนการจากการจัดซื้อครุภัณฑ์เพียงอย่างเดียว เป็นการจัดหาควบคู่ไปกับหลักสูตรพัฒนาทักษะ (Capacity Building) เพื่อสร้าง “นวัตกรรมกู้ภัยชุมชน” ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและ เครื่องมือสมัยใหม่ ซึ่งจะช่วยให้เครื่องมือที่มีอยู่ถูกนำมาใช้งานได้อย่างคุ้มค่าและเต็มประสิทธิภาพ เมื่อบุคลากรและ เครื่องมือมีความพร้อมแล้ว ปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญลำดับถัดมาคือ 2. Sustainable Budgeting (งบประมาณ

ที่ยั่งยืนและยืดหยุ่น) เพื่อขจัดข้อจำกัดด้านงบประมาณ (Money) ที่มีขาดความคล่องตัว โดยจำเป็นต้องมีการปรับปรุงระเบียบการบริหารงบประมาณให้มีสภาพคล่อง (Agility) รองรับสถานการณ์ฉุกเฉินได้ทันทั่วทั้ง พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณสำหรับการซ่อมบำรุงเชิงป้องกัน (Preventive Maintenance) อย่างเป็นระบบ เพื่อยืดอายุการใช้งานของอุปกรณ์และลดภาระงบประมาณในการจัดซื้อทดแทนเมื่อชำรุดก่อนเวลาอันควร

ท้ายที่สุด เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและประสิทธิภาพสูงสุด จำเป็นต้องขยายผลไปสู่ 3. Synergistic Network (พลังเครือข่ายแบบบูรณาการ) ซึ่งเป็นการต่อยอดจุดแข็งด้านการจัดการ (Management) และความสัมพันธ์กับชุมชน (Community) โดยยกระดับจากการ “ประสานงาน” ทัวไปในอดีต ไปสู่การ “บูรณาการทรัพยากรข้ามหน่วยงาน” (Resource Sharing) ภายในอำเภอนั้นอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การจัดทำบัญชีเครื่องจักรกลสาธารณภัยรวมของอำเภอ (Resource Inventory Pool) ที่ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถหมุนเวียนเรียกใช้ได้ ซึ่งแนวทางนี้จะช่วยลดความซ้ำซ้อนของการลงทุนและทำให้การใช้งบประมาณของรัฐเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

สามารถสรุปได้ ดังนี้ จากการศึกษาความพร้อมในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนั้น แฉกจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า บุคลากรมีความพร้อมอยู่ในระดับสูงที่สุดในทุกด้าน โดยเมื่อพิจารณาจุดแข็งขององค์กร พบว่า ด้านที่มีความโดดเด่นที่สุด คือ ด้านการตรวจสอบการปฏิบัติงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานมีความสามารถในการตอบสนองต่อเหตุสาธารณภัยได้อย่างรวดเร็ว มีระบบการติดตามผล และมีการรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานหลังเกิดเหตุอย่างสม่ำเสมอ รองลงมา คือ ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน โดยหน่วยงานมีการจัดทำแผนรับมือสาธารณภัยไว้อย่างเป็นระบบ มีการประเมินความเสี่ยงในพื้นที่ และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ลำดับถัดมา คือ ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้จริง ซึ่งบุคลากรได้รับการอบรมให้ใช้เทคโนโลยีและอุปกรณ์ทันสมัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการประสานงานกับชุมชน ที่เน้นการสร้างเครือข่ายร่วมกับผู้นำท้องถิ่นและการสื่อสารข้อมูลข่าวสารไปยังชุมชนอย่างทั่วถึง อย่างไรก็ตาม แม้ผลการประเมินความพร้อมในภาพรวมจะอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก แต่ในทางปฏิบัติยังคงประสบปัญหาและอุปสรรคสำคัญบางประการ ได้แก่ ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ ที่พบว่าชุดป้องกันอันตรายส่วนบุคคล (PPE) และอุปกรณ์สื่อสารบางส่วนมีสภาพเก่า ชำรุด ขาดการบำรุงรักษา และไม่ทันสมัยต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหาด้านบุคลากร ที่ยังขาดทักษะและความเข้าใจเชิงลึกในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศขั้นสูง เช่น ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) หรือโดรน ทำให้การใช้งานเครื่องมือเหล่านี้ยังไม่เต็มประสิทธิภาพ และท้ายที่สุดคือ ปัญหาด้านงบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอและขาดความยืดหยุ่นในการเบิกจ่ายสำหรับค่าใช้จ่ายจำเป็นเร่งด่วน เช่น ค่าซ่อมบำรุงหรือค่าวัสดุสิ้นเปลือง ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการขยายขอบเขตการป้องกันภัยให้ครอบคลุมความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นในอนาคต

จากข้อค้นพบและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางการพัฒนาเชิงระบบผ่าน “โมเดล 3S” เพื่อปิดช่องว่างทางทรัพยากรและยกระดับประสิทธิภาพการทำงาน ได้แก่ 1. Smart People & Tools (ความฉลาดรู้ด้านคนและเครื่องมือ) มุ่งสร้าง “นวัตกรรมภัยชุมชน” ที่มีความเชี่ยวชาญเทคโนโลยีควบคู่กับการจัดหาเครื่องมือ 2. Sustainable Budgeting (งบประมาณที่ยั่งยืนและยืดหยุ่น) ปรับปรุงระบบงบประมาณให้ยืดหยุ่นและเน้นการซ่อมบำรุงเชิงป้องกัน และ 3. Synergistic Network (พลังเครือข่ายแบบบูรณาการ) ยกระดับสู่การ “บูรณาการทรัพยากรข้ามหน่วยงาน” (Resource Sharing) ภายในอำเภอเพื่อลดความซ้ำซ้อนและใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

(1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดสรรงบประมาณเฉพาะ สำหรับการซ่อมบำรุงประจำปีและการเปลี่ยนทดแทนอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล (PPE) และเครื่องมือสื่อสารที่ล้าสมัยหรือชำรุด โดยกำหนดให้มีการสำรวจบัญชีครุภัณฑ์ฉุกเฉินอย่างเข้มงวดและเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งอำเภอ

(2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดให้มีการฝึกอบรมความรู้ดิจิทัลพื้นฐานและทักษะเฉพาะทางอย่างเข้มข้นแก่บุคลากรทุกคนที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นการใช้ประโยชน์จากระบบสารสนเทศฉุกเฉิน (เช่น GIS แอปพลิเคชันแจ้งเหตุ) และอุปกรณ์สมัยใหม่ (เช่น โดรน) เพื่อให้เทคโนโลยีที่มีอยู่ถูกใช้งานได้อย่างเต็มศักยภาพและถูกต้อง

(3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรปฏิรูปการจัดสรรงบประมาณประจำปี โดยเพิ่มสัดส่วนงบประมาณที่มุ่งเน้นการเตรียมความพร้อม และมีความยืดหยุ่นเพียงพอที่จะครอบคลุมค่าใช้จ่ายจำเป็นเร่งด่วน เช่น ค่าวัสดุสิ้นเปลือง ค่าจัดอบรม และค่าตอบแทนอาสาสมัคร เพื่อให้แผนงานป้องกันและบรรเทาภัยสามารถขยายตัวตามความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นได้

(4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดทำโครงการ “ผู้เชี่ยวชาญนอกร่อง” (Super-User) โดยฝึกอบรมบุคลากรกลุ่มเล็ก ๆ ให้มีความชำนาญการใช้เครื่องมือและระบบขั้นสูง เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และให้การสนับสนุนทางเทคนิคแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ภายในอำเภออย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดสรรงบประมาณกับความพร้อมใช้งานและความทันสมัยของอุปกรณ์ป้องกันและเครื่องมือสื่อสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(2) ควรประเมินผลกระทบของการฝึกอบรมด้านระบบสารสนเทศฉุกเฉินและดิจิทัล รวมถึงประเมินขีดความสามารถในการตอบโต้และการลดความคลาดเคลื่อนในการสื่อสารของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสถานการณ์จริง

(3) ควรศึกษาการบริหารจัดการงบประมาณที่ยืดหยุ่นเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเข้าถึงและเบิกจ่ายเงินสำหรับค่าใช้จ่ายจำเป็นเร่งด่วน (เช่น ค่าตอบแทนอาสาสมัคร หรือการซ่อมแซมฉุกเฉิน) ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2565). *แผนยุทธศาสตร์กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2565 – 2570*. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.

โกศล สอดส่อง. (2565). การปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลนาคำไฮ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู. *Journal of Modern Learning Development*, 7(3), 100–113.

จิรนนท์ พุทธา และ จำลอง โพธิ์บุญ. (2561). การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 19(1), 33–43.

- เฉลิมพล นุชอุดม และคณะ. (2568). การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา. **การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เบนจุมิตรวิชาการ**, 15, 306–319.
- ธวัช เวียงศรี และคณะ. (2567). การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการรายงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเจ้าหน้าที่กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 3 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร. **วารสารมหาลาภศาสตร์**, 15(2), 215–228.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรีชาติ บุตรนิน และคณะ. (2568). กระบวนการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. **วารสารเมธีวิจัย**, 2(2), 11–25.
- ปิยะพันธ์ ไบเงิน. (2562). ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. **Lawarath Social E-Journal**, 1(1), 53–68.
- ภาณุวัฒน์ หนองคาย และรัฐบุรุษ คุ่มทรัพย์. (2567). การปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี. **วารสารวิชาการวิจัยและนวัตกรรม มสธ**, 4(1), 96–109.
- พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550. (2550, 6 พฤศจิกายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 124 ตอนที่ 46 ก.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2543). **การประเมินโครงการ: แนวทางสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เหรียญชัย บุญธรรม และอลงกรณ์ อรรคแสง. (2564). ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ. **วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**, 5(4), 85–94.
- Organizational Resilience, University of Nevada, Reno. (n.d.). **Emergency management phases**. Retrieved from <https://www.unr.edu/organizational-resilience/phases>.

